

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ ДИТЯЧОГО ОЗДОРОВЧОГО ТАБОРУ

Кольцова Ольга

Херсонський державний університет

Анотація. У статті висвітлені основні особливості формування виховного простору в літніх оздоровчих таборах.

Ключові слова: виховання, простір, табір, проектування.

Аннотация. Кольцова О.С. В статье раскрыты основные особенности формирования воспитательного пространства в летних оздоровительных лагерях.

Ключевые слова: воспитание, пространство, лагерь, проектирование.

Annotation. Koltsova O.S. In the article the main features of the formation of educational space in summer camps.

Keywords: education, space, camp, design.

Актуальність. В історії педагогіки досить багато свідчень того, що передові педагоги акцентували увагу на гуманістичних засадах людського буття та підкреслювали необхідність створення регулятивної бази, середовища або атмосфери виховання і навчання [2, 3, 4].

Нові орієнтації й цінності освіти, які підводять до нового розуміння виховання як діяльності, що базується на саморозвитку особистості і її педагогічної підтримки, вимагають поглиблення розуміння індивідуальності кожної дитини, актуалізують значення виховного простору, що створює умови для самовизначення та самореалізації. Таким чином, соціальне і педагогічне значення поставленої проблеми, обумовили актуальність нашого дослідження [5].

Методологічною основою даного дослідження стали концептуальні положення об особливостях проектування виховного простору, що відображені в працях видатних педагогів О.С. Газмана, Н.Б. Крилової, С.В. Тетерського, Б.З. Вульфо́ва, Н.Є. Щуркової, Н.М. Боритко, А.А. Юрікова та ін.

Мета – теоретично обґрунтувати специфіку проектування виховного простору дитячого оздоровчого табору.

Реалізація мети дослідження передбачає вирішення таких **завдань**:

1. З'ясувати стан дослідження проблеми в педагогічній теорії та виховній практиці.

2. Розкрити особливості проектування виховного простору дитячого оздоровчого табору.

Результати дослідження. Аналізуючи суперечності, що виникли в роботі дитячих таборів в останні роки, можна помітити, що відмова від пріоритету піонерської організації, яка служила організуючим базисом виховної роботи в таборі, призвела до втрати колишньої основи виховної діяльності, а нової ще не знайдено. Оновлення діяльності табору можливе лише за умови, коли визнання самоцінності дитинства, пріоритетності прав, інтересів, бажань дітей у світі дорослих стане реальністю.

У своїх роботах А.А. Юріков відзначає, що дитячий табір це не просто виховний заклад, а цілісний соціальний механізм. Процеси виховання у дитячому таборі здійснюються не тільки через контакт педагога з дитиною, а й через конструювання особливого простору, що дозволяє задовольнити потреби дитини у вільному спілкуванні, дозвіллі, різноманітних видах колективної, групової та індивідуальної діяльності [7].

Отже, простір дитячого табору розглядається нами як найважливіший фактор пробудження ціннісного, етичного та

поведінкового образу особистості, як тренування, що виробляє самостійну моральну волю. Даний соціум створює абстрактні моделі найбільш серйозних завдань - створення відносин з природним і соціальним середовищем. Ці моделі базуються на трьох складових - інтересі, грі та спілкуванні, і орієнтовані на емоції і почуття дитини. Тільки в цій активній, що провокує творчість, обстановці лежить запорука розвитку дитини в результаті природного розкриття особистості.

Спираючись на основні концептуальні положення педагогічної теорії Н.Б. Крилової, під виховним простором дитячого табору ми розуміємо сукупність психолого-педагогічних, моральних, знаково-символьних, природних та режимних факторів, які впливають на виховання, саморозвиток і самореалізацію дітей і дорослих табірної спільноти [3].

Виділяють ряд важливих відмінностей просторового підходу щодо використання в умовах дитячого табору:

1. Соціалізація відбувається в «природному» середовищі перебування дитини.

2. В даних умовах формуються вміння, пов'язані з перенесенням на інші практики, оскільки дитина сама проходить етап ініціації дії.

3. Джерелом активності є сама дитина, його життєвий інтерес, з одного боку, і об'єктивні компоненти інституційного контексту - з іншого [1].

Виховний простір табору - це своєрідні педагогічні умови, на основі яких розвиваються основні події табірної зміни, тому його необхідно розглядати в контексті проектування:

- виділити вхідні в неї елементи, складові;
- визначити структуру їх взаємозв'язків і взаємозалежностей у середині системи;

- виділити системоутворюючий елемент, що несе на собі основне функціональне навантаження системи та об'єднує систему в ціле;

- визначити зміну властивостей елементів, що входять до системи, та можливість наповнення їх новим змістом;

- виникнення у системи нових, інтегративних властивостей, не притаманних жодному елементу окремо [1].

У процесі проектування рекомендуємо враховувати основні положення, сформульовані Н.Є. Щурковою, яка поділяє виховний простір на такі страти:

1. *Предметно-просторове оточення* (облаштування приміщень, кімнат, спортмайданчиків і т.д.) створює психологічний настрій, на якому розгортаються взаємини. Воно стає фактором виховання лише в тому випадку, коли за предметами бачаться ставлення і інтереси, коли матеріальні засоби виступають для всіх як умова найкращого стану кожного члена колективу, коли дитина активно піклується про цей світ, творчо перетворюючи предметний простір.

2. *Поведінкове середовище* народжується як якась єдина система поведінки, що властива для даного соціуму, за рахунок домінування тих чи інших поведінкових форм.

3. *Дієве оточення* - це сукупність подій, що потрапляють в поле сприйняття дитини, служать предметом оцінки, приводом до роздуму і підставою для життєвих висновків.

4. *Інформаційне оточення* дитини є виховуючим, коли в таборі є бібліотека, педагоги проводять конкурси та огляди пізнавальних сил, у дитини є можливість отримувати інформацію через навколишнє середовище [6].

Особливості проектування виховного простору дитячого табору визначаються такими принципами:

- проектування «від дитини» - дає уявлення про можливості дитини в таборі;

- проектування варіативних напрямків діяльності;
- проектування кількох рівнів (змістовне насичення, організаційний та дієвий пласти, побутовий фактор, управління та самоврядування тощо);
- реалізації позитивного погляду на життя;
- врахування законів та традицій;
- проектування з урахуванням реальних інтересів дітей і дорослих [2].

Зазначимо, що однією з сутнісних характеристик діяльності в дитячих таборах є її колективно-творча спрямованість, орієнтована на ознайомлення з світовою і національною культурою та історією, формування творчої індивідуальності, гармонійного співвідношення соціальних і унікальних рис особистості. Зберігаючи цей показник, надзвичайно важливо прагнути до того, щоб творчість зумовлювала типи дитячих об'єднань і специфіку організації спілкування в них.

Висновки. У педагогічному аспекті інтериоризація соціокультурних цінностей, в умовах дитячого оздоровчого табору, забезпечується в рамках культурологічного підходу через організацію педагогічно доцільного простору: громадська думка, традиції, колективні справи, події, свята, режим і т.д. Системний підхід у проектуванні виховної системи дозволяє організувати простір підвищивши ступінь цілісності виховних впливів.

Список літератури.

1. Боротко Н.М. Пространство воспитания: образ бытия: Монография / Науч. ред. Н.К. Сергеев. - Волгоград: Перемена, 2000. - 225 с.

2. Газман О.С. Основные идеи и проблемы педагогики каникул // Новые ценности образования: Философия и педагогика каникул. Вып.8. - М.: Инноватор, 1998. – С. 14-22.
3. Крылова Н.Б. Культурная среда детского лагеря // Народное образование. - 2000. - №4-5. – С. 25-33.
4. Кто в лагере живет? Педагогика школьных каникул / Сост. и научн. ред. С.В. Тетерский. – М.: АСАДЕМiА, 2003. - 130 с.
5. Острые проблемы воспитания: поиски решения / Под общей ред. Б.З. Вульфова. - М.: Издательский дом «Новый учебник», 2003. – 240 с.
6. Щуркова Н.Е. Моделирование программы воспитания школьника // Актуальные проблемы программирования и диагностики целостного учебно-воспитательного процесса. -Псков: ПОИУУ, 1991. - С. 136-138.
7. Юриков А.А. Роль обучения в развитии детей в лагере // Новые ценности образования: Философия и педагогика каникул. Вып.8. - М.: Инноватор, 1998. - С. 72-79.